

УДК 331.5:004

Лісніченко М.О.¹, Науменко О.О.²

¹ канд. екон. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

² асп. НУ «Запорізька політехніка»

ЦИФРОВІЗАЦІЯ РИНКУ ПРАЦІ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ВИКЛИКИ

У сучасних умовах цифрової трансформації економіки ринок праці зазнає глибоких структурних змін, що визначають нові параметри зайнятості, попиту на працю та розвитку людського капіталу. Цифровізація, яка охоплює впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, автоматизацію виробничих процесів, використання штучного інтелекту та цифрових платформ, виступає ключовим чинником трансформації соціально-трудових відносин.

Однією з провідних тенденцій є зміна структури зайнятості, що проявляється у зростанні частки висококваліфікованої праці та зменшенні попиту на рутинні професії. Автоматизація виробничих процесів сприяє

витісненню працівників із традиційних сфер діяльності, водночас формуючи попит на нові професії, пов'язані з аналізом даних, кібербезпекою, розробкою програмного забезпечення та управлінням цифровими системами [1]. Це зумовлює необхідність модернізації системи освіти та професійної підготовки відповідно до вимог цифрової економіки.

Важливою тенденцією є поширення нових форм зайнятості, зокрема дистанційної, платформної та гіг-зайнятості. Вони сприяють підвищенню гнучкості ринку праці, розширюють можливості працевлаштування та підвищують мобільність робочої сили. Водночас такі форми зайнятості супроводжуються зростанням нестабільності доходів і зниженням рівня соціального захисту працівників, що формує нові виклики для державної політики зайнятості [2].

Цифровізація ринку праці також впливає на продуктивність праці та економічне зростання. Використання цифрових технологій сприяє підвищенню ефективності виробничих процесів, формуванню інноваційних бізнес-моделей та зростанню конкурентоспроможності економіки [3]. Разом з тим, нерівномірність доступу до цифрових технологій та цифрових навичок формує цифровий розрив між різними групами населення, що може поглиблювати соціально-економічну нерівність.

Особливого значення набуває розвиток цифрових компетентностей як ключового елементу формування конкурентоспроможного людського капіталу. Відповідно до сучасних досліджень, дефіцит цифрових навичок є одним із основних обмежень ефективної цифрової трансформації ринку праці [1]. Це потребує реалізації комплексної державної політики, спрямованої на розвиток системи освіти, підтримку безперервного навчання та стимулювання інвестицій у людський капітал.

В умовах цифровізації ринку праці особливого значення набуває формування та розвиток цифрових навичок як базової складової сучасного людського капіталу. Йдеться не лише про володіння інформаційно-комунікаційними технологіями на базовому рівні, а й про здатність ефективно використовувати цифрові інструменти для вирішення професійних завдань, аналізу даних, комунікації та управління процесами. Зростає попит на так звані *advanced digital skills*, зокрема у сферах програмування, роботи з великими даними, штучного інтелекту та кібербезпеки. Водночас важливими залишаються універсальні цифрові компетентності – критичне мислення, інформаційна грамотність, здатність до швидкого навчання та адаптації до технологічних змін.

Для України процеси цифровізації ринку праці відбуваються в умовах додаткових викликів, зумовлених воєнними діями, демографічними втратами та дисбалансами попиту і пропозиції робочої сили. Зокрема, спостерігається невідповідність між потребами роботодавців і наявними компетентностями

працівників, що ускладнює ефективне функціонування ринку праці [4]. Це зумовлює необхідність активізації державної політики у сфері розвитку цифрової інфраструктури, підтримки зайнятості та стимулювання інноваційної діяльності підприємств.

Отже, цифровізація ринку праці формує нові можливості для економічного розвитку, водночас загострюючи низку соціально-економічних проблем. Ефективна адаптація до цих змін потребує узгоджених дій держави, бізнесу та освітніх інституцій, спрямованих на розвиток людського капіталу та забезпечення інклюзивного характеру цифрової трансформації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Future of Jobs Report 2025. The World Economic Forum URL: https://reports.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_Report_2025.pdf (дата звернення 26.03.2026).
2. World Employment and Social Outlook Trends 2025. International Labour Organization URL: https://www.ilo.org/sites/default/files/2025-01/WESO25_Trends_Report_EN.pdf (дата звернення 26.03.2026).
3. Who is Prepared for the New Digital Age? European Investment Bank. URL: <https://www.eib.org/en/publications/who-is-prepared-for-the-new-digital-age> (дата звернення 26.03.2026).
4. Кутюк В., Брік Т. Ринок праці під час війни: чому попит та пропозиція не можуть зустрітись? Київська школа економіки. URL: <https://drive.google.com/file/d/1PqDg4-OfLggUPpDV-GOzAWFp2hMLtUzL/view?usp=sharing> (дата звернення 26.03.2026).